

KONKORDIJA
ANTAROVA

Dū gyvenimai

óbuolys.

KONKORDIJA ANTAROVA

Du gyvenimai

Romanas

Iš rusų kalbos vertė
LAIMUTĖ MARIJA ŽUKAUSKIENĖ

REDAKTORĖS ŽODIS

Knygos, kaip ir žmonės, – vienos pastebimos, kitos ne, vienos patrauklios, kitos atstumiančios. Yra tokių, kurios užsimiršta vos perskaitytos, o yra ir lydinčių visą gyvenimą ar net jį keičiančių. Nepaprasto likimo rusų rašytojos, operos dainininkės ir legendinio režisieriaus Konstantino Stanislavskio mokinės Konkordijos Antarovos romanas „Du gyvenimai“ būtent iš ilgai išliekančių atmintyje. Tai knyga, kurią perskaitęs supranti: daugiau nenori, o gal jau ir nebegali, nebeturi teisės gyventi kaip anksčiau. Kupini aukščiausios prabos išminties, „Du gyvenimai“ turi magišką poveikį. Vienus tarsi žadintuvus pabudina iš dvasios miego, kitiems pateikia atsakymus į esminius klausimus, kaip sutverta visata, kas mes esame ir kokia mūsų misija Žemėje. O trečius tiesiog įkvepia didvyriškai ir su „skambančiu džiaugsmu“ nešti kasdienybės našta, matyti šio veiksmo prasmę. „Kiekvienam paprastam žmogui visai nepriklauso tapti šventuoju ar stengtis jį mėgdžioti, bet kiekvieno, be išimties kiekvieno, žmogaus privalomas uždavinys – pragyventi savo paprastą, eilinę šiandieną taip, kad savo ir kito egzistavimui suteiktų lašą ramybės ir džiaugsmo“, – didžio mokytojo Florentiečio lūpomis sako autorė. Žinios, kurios dosniai dovanojamos romano herojų – brandžių sielų, baigusią evoliuciją Žemėje, tačiau likusių joje mums įprastuose fiziniuose kūnuose padėti kitiems eiti dvasios keliu, – tiesiog stulbina: knyga rašyta Antrojo pasaulinio karo metu, kai žmonių sąmonėjimas dar tebuvo embriono būklės, buvo tik jo užuomazgos. Nori nenori kyla minčių, kad K. Antarova galėjo būti laidininkas, perduodantis informaciją iš aukštesniųjų dimensijų. Juolab kai žinai, kad šis didžiulis darbas nuveiktas per labai trumpą laiką, beveik vienu atsikvėpimu. Moteris knygą rašė ne spaudai, dėl to išpuoselėtų tekstų mėgėjams gali užkliūti „nešlifluotas“ stilius, senamadiškos sakinių konstrukcijos, tačiau viską su kaupu atperka kalbos vaizdingumas, ryškūs herojai, o svarbiausia – informacija, kuri srautu srūva į skaitytojų širdis. K. Antarova šią knygą rašė tiems, kuriems labiau rūpi ne forma, o prasmingas ir taurus turinys. Su „Dviem gyvenimais“ užaugo, dvasingumo keliu ėjo ne viena karta. Rankraštį po K. Antarovos mirties saugojo artima jos draugė, su kuria rašytoją siejo stiprus dvasinis ryšys. Jis buvo perrašomas ranka ir taip plito tarp dvasinių žinių ištroškusių žmonių. Daugybė tų, kuriems teko garbė pažinti K. Antarovą, laikė ją savo dvasios vedle, patikimu autoritetu visais egzistenciniais klausimais ir pagalbininke kasdienybėje. Amžininkai, kurių jau likę labai nedaug, prisimena beribį šios moters dosnumą, gerumą, meilę ir stiprybę. Oriai iškentusi likimo smūgius – mylimo vyro mirtį Gulage, savo ligą, nepriteklius, intrigas Maskvos Didžiajame teatre, kuriame vaidino, ji išsaugojo gyvenimo džiaugsmą, dvasios giedrumą ir skleidė tai plačiu spinduliu aplink save. Jos šviesa toliau liko švytėti romane „Du gyvenimai“, kuris, rodos, tam ir skirtas, kad kiekvienas savyje atrastų dieviškumo ugnį, pamatytų visą būties grožį iš platesnės – amžinumo – perspektyvos, atvertų savo širdį ir visus gyvenimo iššūkius įveiktų drąsiai, ryžtingai, be dejonių.

Ernesta Pakrosnienė

IŽANGOS ŽODIS

Nelengva rasti tinkamus žodžius šiai knygai pristatyti. Žinau, kaip patiems gi-liausiems ir plačiausiems patyrimams nusakyti dažnai trūkta tų visa atskleidžiančių žodžių, nes dirbdama terapinį darbą su žmonėmis kartu liudiju jų gyvenimo di-džiausius džiaugsmus ir skaudžiausius patyrimus, pakilimus ir kritimus, kurie neiš-vengiami kiekvieno mūsų kasdienybėje. Visiems bendražmogiškiems sunkumams ir jų sprendimams reikalingi momentai, kurių metu mūsų sąmonė tarsi išsiple-čia – galbūt pamatome kitą situacijos aspektą, atrandame viduje užslėptus jausmus: išlaisvinantį atleidimą, tikėjimą, palaikančią viltį, kaip kertinius ramsčius. Tokie momentai buvo būtini visais pasaulio egzistavimo laikais, visiems žmonėms, kurie tuo metu gyveno, dirbo, kentėjo, mylėjo, mokėsi. Ir kiekvieno jų patirtis didino mūsų bendrą „bagažą“, vidinius resursus įveikti krizes, paskatinti atradimus, pri-siliesti prie kolektyvinio archetipų, įkvepiančių vaizdinių, išminties pasaulio. Tuomet iš esmės keičiasi mūsų gyvenimas.

Šią knygą „sutikau“ iš tiesų ant dviejų savo gyvenimų slenksčio, didelių ir skausmingų pokyčių akivaizdoje, kur buvo daug išorinių paieškų, vidinių dialo-gų, tylos, tuštumos, maldos, nežinios. Apie „Du gyvenimai“ išgirdau iš moters, kurios nuopelnai Lietuvai nepamatuojami, o jos vidinė šviesa ir knygų žodžiai palietė mano širdį. Dėkoju Audronei Ilgevičienei. Tuo metu tikėjau ir meldžiau stebuklo, tačiau mano didžiausiai baimei išsipildžius aš netekau mylimo artimo žmogaus, todėl to stebuklo, kaip jį supratau, neatradau išoriniuose įvykiuose. Mūsų maldos atrodo liejosi iš visos širdies gelmių, tačiau slėgė ir sunkino atmos-ferą, neleido pokyčiams įsilieti į mūsų gyvenimus, sunkino atsisveikinimą, palei-dimą, nes mes nenorėjome paleisti. Meldėme gyventi. Buvo per sunku, nes per stiprūs meilės prisirišimai stabdė mūsų sąmoningumą, regėjimą žmogaus Kelio, vedančio per daugybę gyvenimų, ir tos sielos, jau pasiruošusios išeiti, laisvą valią. Mūsų protas negalėjo susitaikyti su tuo, kas buvo neišvengiama. Šią neišvengia-mybę patyriau tuomet, kai žmogus visiškai pasveiko nuo sunkios ligos, tuomet sąmoningai atsisveikino su savo artimaisiais ir ramiai pasitraukė iš šio gyvenimo. Tarsi akivaizdus pasveikimas galėjo pamaloninti mūsų viltis ir ryžtą „išgydyti“ kūną, kas dabar atrodo kaip didelės ambicijos ir baimė susidurti su savo paties ribotumu. Ramybė užklupo tik tuomet, kai mes iš tiesų paleidome. Su tuo pa-leidimu keitėsi ir malda, rimo aistros žūtbūt gyventi, džiūvo ašaros. Tuo metu supratau, ką reiškė mums pasakyti žodžiai – ne pačiomis stipriausiomis maldos turite melstis, o patys tapti malda. Tapti tokiems perregimiems savo viduje, kad per mus galėtų tekėti gyvenimas. Dėkoju Artūrai Jašinskui. Tuomet viduje patyriau tokį didelį vidinį išsiplėtimą, jog atrodė, kad iš tikrųjų įkvėpiau pirmą kartą savo gyvenime. Tas pirminis kvėpavimas buvo toks stiprus, kad atrodė ne-pakeliamas fiziniam kūnui, bet jaučiau, kad kvėpuoju ne plaučiais, o kvėpuoja mano dvasia. Šiems trims savo Mokytojams – pirmiausia savo Tėčiui – žemai

lenkiuosi iš visos savo širdies, kad parodė man kryptį ir padėjo nepamesti Kelio. Ši knyga buvo mano Kelio dalis.

Pradėjau kalbėti nuo to, kas mane pačią be galo jaudina, nuo tų sunkių, neišvengiamų gyvenimo tiesų ir egzistencinių prasmių. Tačiau jų neįmanoma būtų atrasti, jei nepatirtume dviejų gyvenimų pilnatvės, jei nepatirtume dvasios ir materijos tarpusavio vienovės, jei negalėtume naudotis visomis savo juslėmis – tomis, kurių atėjome pažinti artėdami materijos link, ir tomis, kurias dar tik pradedame atrasti ar prisiminti judėdami dvasios link. Ši knyga atskleidžia, kaip savo vidinį gyvenimą galime „apglėbti“ išorinio gyvenimo patirtimi – gebėjimu gyventi dabartyje, spalvų ir kultūrų patyrimu, kelionėmis ir įvairiapusišku pasaulio pažinimu, gamtos ir stichijų betarpišku dalyvavimu, mokslo, technikos atradimų ir architektūrinių paslapčių suvokimu, virtuozišku interjero ir gyvenimo erdvės kūrimu, dieviška muzika ir menu, kūryba, burnoje tirpstančiu maistu ir jo skoniu, gebėjimu pasirūpinti savo fiziniu kūnu, kai pamirštame ir apleidžiame jį užsidarydami savo prote. Kaip paprasti, bet sistemingi dalykai gali padėti mums atjaunėti, būti žaviems, stipriems. Kaip galime būti įkvėpti ir laimingi, dirbdami tiek paprastus, tiek sudėtingus darbus, kurie visi be išimties gali būti svarbūs, jei esame savo vietoje ir savo laiku. Kaip pajusti, ar būtent toje vietoje ir laike esame, atverti savo širdį, matyti Tikruosius dalykus ir galiausiai išmokti Juos rinktis savo gyvenime. Knygoje gausu užuominų apie holistinius gydymo būdus, homeopatiją, kvapų, spalvų, kristalų galią, vegetarišką mitybą, čia įkvėpimą gali rasti skirtingų profesijų atstovai, gyduoliai, meno žmonės, visi, kuriems rūpi Tiesa, Širdies Tyrumas, Grožis, Nesavanaudiška Meilė Žmonėms, savasis Kelias, išbandymai ir užduotys, kurie galbūt ieško savojo Vedlio, Mokytojo. Tikiu, jog gali būti sunku be Jo, kai vienu metu gyventi dviejuose pasauliuose – pilnai įvaldyti išorinį ir pažinti, atrasti vidinį – turbūt sunkiausia šiuolaikinio žmogaus užduotis. Tikiu, jog daugeliui ši knyga taps būtent tokiu Vedliu.

Rugilė Vilkišė, psichologė

1 DALIS

1 SKYRIUS

PAS BROLĮ

Ivykiai, kuriuos dabar prisimenu, grąžina mane į seniai prabėgusias dienas, į mano tolimą jaunystę. Jau beveik ketvirtį amžiaus visi vadina mane seneliu, ir tik aš pats nesijaučiu esąs senas; mano išorė, verčianti aplinkinius užleisti man vietą, pakelti nukritusį daiktą, taip nesiderina su vidiniu žvalumu, kad man tiesiog nepatogu matyti tokią pagarbą mano žilai galvai.

Man buvo dvidešimt metų, kai atvažiauvau į vieną didelį prekybinį Vidurinės Azijos miestą paviešėti pas savo brolių, N-tojo pulko kapitoną. Karštis, vaiskus, mėlynas dangus, iki šiol nematytos plačios gatvės su ūksmingomis aukštų, išsikerojusių medžių alėjomis stebino mane tylą. Būdavo, retkarčiais žingine ant asilo prajos į turgų pirklys, praeis pulkelis moterų, apsidangusių veidus juodais tinkleliais ir dar susisupusių į baltą ar tamsų apdangalą kaip į apsiaustą, slepiantį visas kūno formas...

Gatvė, kurioje gyveno brolis, buvo toliau nuo centro, toliau ir nuo turgaus; joje vyravo beveik absoliuti tylą. Brolis nuomojo nedidelį namą su sodu; gyveno jame vienas su savo pasiuntiniu ir naudojosi tik dviem kambariais, o kitus tris užleido man. Vieno jų visi langai buvo į gatvę, kito – tik du. Šį ir pasirinkau miegamuoju, nors iki šiol jis skambiai vadinosi svetaine.

Mano brolis buvo labai išsilavinęs žmogus. Kambarių sienos buvo apstatytos spintomis ir lentynomis, prikrautomis knygų. Ši biblioteka buvo puikiai sukomplektuota, tvarkingai sudėliota ir, sprendžiant iš paties brolio sudaryto katalogo, žadėjo man daug džiaugsmo būsimam neįprastam atsiskyrėlio gyvenimui.

Pirmomis dienomis brolis vedžiojo mane po miestą, turgų, mečetes, o kartais aš ir vienas vaikštinėdavau po didžiules prekybines galerijas su margintais stulpais ir mažais rytietiškais restoranais-virtuvėmis sankryžose. Šioje zujančioje, tarškioje, ryškiais margaspalviais chalatais vilkinčioje vietinių gyventojų minioje jausdavaisi lyg Bagdade ir laukdavau, kad štai, iš kažkur išnirs Aladinas su stebuklinga lempa ar pražingsniuos niekieno neatpažintas Harunas al Rašidas. Ir visi šie Rytų žmonės su jų didinga ramybe arba, atvirkščiai, su pernelyg didele egzaltacija atrodė man paslaptingi ir masinantys.

Kartą, kai taip išsiblaškęs slampinėjau nuo krautuvės prie krautuvės, staiga krūptelėjau kaip nuo elektros srovės ir nejučiomis atsisukau: į mane įdėmiai žiūrėjo visiškai juodomis akimis labai aukštas vidutinio amžiaus vyras tankia, trumpa, juoda barzda, o greta jo stovėjo neapsakomo grožio jaunuolis ir jo tamsiai mėlynos, beveik violetinės akys taip pat įdėmiai žvelgė į mane. Aukštas brunetas ir jaunuolis buvo baltomis čalmomis ir margais šilkiniais chalatais. Jų laikysena ir manieros ryškiai skyrėsi nuo supančios aplinkos, daugelis praeivių jiems melnikaujančiai lankstėsi.

Abu jie jau seniai nuėjo prie išėjimo, o aš vis dar stovėjau kaip užburtas, neturėdamas jėgų nugalėti tą nuostabių akių išpūdį.

Atsipeikėjęs puoliau jiems iš paskos, bet iš galerijos išbėgau tik tuo momentu, kai mane taip nustebinę nepažįstamieji jau sėdėjo brikelėje ir tolo nuo turgaus. Jaunuolis sėdėjo iš mano pusės. Atsigręžęs jis vos pastebimai nusišypsojo ir kažką

pasakė vyresniajam, bet trijų asilų pakeltas dulkių debesis viską uždengė, nieko daugiau neįstengiau įžvelgti, o stovėti kepinant tiesioginiams saulės spinduliams neturėjau jėgų.

„Kas tai galėjo būti?“ – galvojau grįždamas ten, kur juos sutikau. Keletą kartų praėjau pro prekystalį, kol išdrįsau prakalbinti šeimnininką:

– Prašau pasakyti, kas tie žmonės, kurie ką tik čia pas jus buvo?

– Žmonės? Žmonės daug eiti šiandien pas mane, – gudriai šypsodamasis atsakė šis. – Tik tavo ne žmonės nori žinoti, o vienas aukštas juodas žmonės?

– Taip, taip, – paskubėjau pritarti. – Aš čia mačiau aukštą brunetą ir kartu su juo gražų jaunuolį. Kas jie tokie?

– Jie mūsų didelis turtingas dvarininkas. Vynuogynai – ajajai – vynuogynai! Didelis prekyba su Anglija.

– Bet kuo jis vardu? – tęsiau aš.

– Oho, – nusijuokė šeimnininkas. – Viskas degti, norėti susipažinti? Jis – Mahomet Ali, o jaunas – Machmed Ali.

– Štai kaip, abu Mahometai?

– Ne, ne, Mahomet – tik dėdė, o jaunas – Machmed.

– Jie čia gyvena? – klausinėjau toliau, apžiūrindamas šilkus lentynose ir galvodamas, ką čia pirkti, kad tik galėčiau dar užgaišti ir šį tą daugiau sužinoti apie mane taip nustebinusią porą.

– Ką žiūrėti? Norėti chalatas? – pastebėjęs mano lentynas naršantį žvilgsnį paklausė šeimnininkas.

– Taip, taip, – apsidžiaugiau pretekstu. – Prašom parodyti chalata. Aš noriu padovanoti jį broliui.

– O kas tavo brolis, koks jis skonis?

Neturėjau jokio supratimo apie brolio skonį chalatoms, nes tik su kiteliu arba pizama ir tebuvaui jį matęs.

– Mano brolis – kapitonas T. – atsakiau šeimnininkui.

– Kapitonas T.? – su rytietišku azartu sušuko pirklys. – Aš jį gerai pažinti. Jis jau turėti septyni chalatas. Kam dar norėti?

Sunerimau, bet užslėpęs susijaudinimą drąsiai išpyliau:

– Jis juos visus padovanojo.

– Štai kas! Tikriausiai draugas Peterburge išsiųsti. Ge-e-eras chalatas pirkti! Štai, žiūrėti, Mahomet Ali savo dukterėčia liepti atsiųsti. Ojoi, gerai!

Pirklys iš po prekystalio ištraukė nuostabų rausvų atspalvių chalata su matiniais pilkšvai violetiniais apvadais.

– Toks man netiks.

Pirklys linksmai nusijuokė:

– Aišku, netikti, tai moteriška chalatas. Aš tau duoti štai, mėlynas.

Sulig šiais žodžiais jis išvyniojo puikų violetinį chalata, gal kiek margoką, bet jo šilti ir minkšti atspalviai turėjo patenkinti išlavintą brolio skonį.

– Nebijoti imti. Aš visus žinoti. Tavo brolis – Ali Mahomet draugas. Mes negalėti jo draugas parduoti blogas. Tavo brolis – ge-e-eras žmogus! Pats Ali Mahomet jį gerbti.

– Tai kas gi jis, tas Ali?
– Aš jau sakyti, didelis žymus pirklys. Persija prekiauti ir Rusija prekiauti, – atsakė šeimininkas.

– Nepanašu, kad jis būtų pirklys. Jis tikriausiai mokslininkas, – vėl prakalbau aš.
– Ojojoi, mokslininkas! Mokslininkas jis būti toks, kad visos tavo brolio knygos žinoti. Tavo brolis irgi di-i-idelis mokslininkas.

– O ar nežinote, kur gyvena Ali?

– Tu, matyti, čia mažai gyventi. Ali namas priešais tavo brolio namas, – pirklys familiariai paplojo man per petį.

– Priešais brolio namą – didelis sodas, aptvertas aukšta mūrine tvora. Ten visada mirtina tylą ir net vartai nė karto neatsidarė.

– Tyla tai tylą, o šiandien nebūti tylą. Atvažiuoti sesuo Ali Machmed. Būti susitarimas ištekti. Jeigu tu sakyti Ali Machmed – gražuolis ojojoi! – tai sesuo – dangaus žvaigždė! Kasos iki grindys, o akys – och! – pirklys skėsčiojo rankomis ir net užspringo.

– Kaipgi galėjote ją matyti? Juk pagal jūsų papročius prie vyrų negalima nusiimti apdangalo?

– Gatvė – negalėti. Mes ir namie negalėti. Pas Ali Mahomet visas moterys namie vaikščioti atidengtas. Mula daug kalbėti, bet nustoti. Ali sakyti „Išvažiuoti“, tai mula dar tylėti.

Atsisveikinau su pirkliu, pasiėmiau chalata ir nuėjau namo. Ilgai ėjau; kažkur pasukau ne į tą pusę ir su dideliu vargu pagaliau radau savo gatvę. Mintys apie turtingą pirklių ir jo sūnėną maišėsi su mintimis apie nežemiško grožio merginą, tik niekaip negalėjau nuspręsti, kokios spalvos jos akys: juodos kaip dėdės ar violetinės kaip brolio. Ėjau nunėręs akis po kojomis ir staiga išgirdau šuktelėjimą:

– Liovuška, kurgi dingai? Aš jau ruošiausi tavęs ieškoti!

Mielas brolio, man visą gyvenimą buvusio ir tėvu, ir motina, ir šeima, balsas, kaip ir jo akys, tryško humoru. Švelniai įdegusiame, švariai nuskustame veide žybčiojo baltutėliai dantys, gražaus pjūvio raudonos lūpos, auksiniai garbanoti plaukai ir tamsūs antakiai – pirmą kartą pamačiau, koks gražuolis buvo mano brolis. Aš juo visą laiką didžiavausi ir žavėjausi, bet dabar lyg mažas vaikas nė iš šio, nė iš to puoliau jam ant kaklo, išbučiavau jo skruostus ir įbrukau į rankas chalata.

– Tai tavo chalatas ir tavo Ali – priežastis, kad aš taip apstulbau ir paklydau, – išpoškinau besijuokdamas.

– Koks chalatas? Koks Ali? – nusteбęs klausinėjo brolis.

– Chalatas Nr. 8, kurį aš tau nupirkau dovanų, o Ali Nr. 1 – tai tavo draugas, – tęsiau toliau.

– Tu primeni mažąjį užsispyrėlį Liovušką, kuris mėgo visus stulbinti mįslėmis. Matau, kad šis tavo pomėgis dar tebetūno tavyje, – kalbėjo brolis šypsodamasis savo plačia šypsena, taip pakeitusią visą jo veidą. – Na, eikime namo, nestovėsime gi čia iki nakties; nors praeivių ir nematyti, bet aš negarantuojau, kad kur nors paslapčia neatitraukta užuolaida ir mūsų nestebi smalsi akis.

Vos žengėme žingsnį, ir jautri brolio klausia išgirdo atkaukšint arklį.

– Palauk, – tarė jis, – važiuoja.

Aš nieko negirdėjau. Brolis paėmė mane už rankos ir privertė sustingti po dideliu medžiu kaip tik priešais tylaus namo, kuriame, pirklio žodžiais, gyveno Ali Mahometas, vartus.

– Gali būti, kad dabar tu išvysi šį tą nuostabaus, – kalbėjo brolis, – tik stovėk taip, kad iš už medžio mūsų negalėtų pastebėti nei iš namo, nei iš gatvės pusės.

Mes stovėjome už didžiulio medžio kamieno, kur laisvai galėjo pasislėpti dar du trys žmonės. Dabar jau ir aš galėjau išskirti keleto arklių bėgimą ir ratų dardėjimą negrįstu keliu. Po keleto minučių plačiai atsivėrė Ali kiemo vartai, išėjęs ant kelio kiemsargis apsidairė į visas puses, mostelėjo kažkam sode ir liko laukti ekipažų, kurių matėsi jau net trys.

Pirmas riedėjo paprastas vežimas. Jame sėdėjo dvi apmuturiuotos moterys ir trys vaikai. Visi jie skendo ryšuliuose ir dėžėse, o vežimo gale dar buvo prižiūta nedidelė skrynja. Paskui juos senoje brikoje senis vežė du elegantiškus lagaminus. Ir pagaliau gana dideliu atstumu – matyt, saugodamasis nuo dulkių – važiavo dar vienas ekipažas, kurio per tokį atstumą negalėjau įžiūrėti. Per tą laiką pirmieji du dingo sode už vartų.

– Žiūrėk įdėmiai, bet tylėk ir nejudėk, kad mūsų nepastebėtų, – sušnibždėjo man brolis.

Ekipažas priartėjo. Tai buvo elegantiška puskarietė, pakinkyta puikiu juodu arkliu. Joje sėdėjo dvi į skraistes susisupusios moterys uždengtais veidais. Pro vartus išėjo baltai apsirengęs Ali Mahometas, o jam iš paskos – tokiais pačiais ilgais baltais rūbais vilkintis Ali Machmedas. Man pasirodė, kad juodos vyresniojo Ali akys kiaurai pervėrė medį, už kurio mes slėpėmės, ir atrodė, kad aš net spėjau pamatyti, kaip jo lūpomis šmėstelėjo vos juntama pašaipa. Mane net karštis išpylė, paliečiau brolių norėdamas jam pasakyti, kad mus jau susekė, bet jis pridėjo pirštą prie lūpų ir toliau įdėmiai stebėjo artėjančią puskarietę. Dar akimirka – vyresnysis Ali priėjo prie sustojusios karietos, ir... mažutė, balta, nuostabi moters rankutė praskleidė skraistę nuo veido.

Daug buvau matęs moterų – ir scenoje, ir šiaip pripažintų gražuolių, – bet tik dabar pirmą kartą supratau, kas yra grožis. Kita moteris, matyt, senė, kažką spiegdama aiškino Ali, o mergina sumišusi šypsojosi ir jau ruošėsi nuleisti ant veido skraistę, bet Ali pats atsainiai atmetė ją merginai ant pečių, ir nuo šio judesio, didžiam senės pasipiktinimui, išlindo nepaklusnios tamsių plaukų garbanos. Nekreipdamas dėmesio į spiegiančią senę Ali pakėlė prigludusią prie jo merginą ir kaip kūdikį nunešė į namus. Tuo metu jaunas Ali pagarbiai išsodino vis tebeniurzgiančią senę. Pro atdarus vartus atskrido sidabrinis juokas.

Jau dingo ir jaunas Ali su sene, ir karieta įvažiavo pro vartus, ir vartus uždarė, o mes vis dar stovėjome pamiršę, kur esame, kiek laiko stovime, kad išalkę, kad karšta, kad tai nepadoru.

Atsisukau į brolių norėdamas pasidalyti savo susižavėjimu, bet buvau tiesiog sukrėstas: visada besišypsantis brolio veidas buvo išbalęs, rimtas ir net rūstus, jo mėlynos akys patamsėjo ir žėrėjo kaip katės naktį. Tai buvo visai svetimas, nepažįstamas žmogus. Net antakiai pakeitė savo įprastinę formą ir buvo griežtai sutraukti į beveik ištisinę liniją. Niekaip negalėjau atsipeikėti, tik vis žiūrėjau į tą svetimą, man nepažįstamą žmogų.

– Na ir kaip? Ar jums patiko mano dukterėčia Nal? – staiga išgirdau virš savęs nepažįstamą metalinį balsą.

Krūptelėjau – iš netikėtumo net nesupratau, ko klausia, – ir priešais save išvydau didžiulę vyresniojo Ali figūrą; jis šypsodamasis tiesė man ranką. Automatiškai paėmiau tą ranką ir pajutau palengvėjimą, iš mano krūtinės išsprūdo atodūsis, o ranka nutekėjo šilta energijos srovė. Tylėjau. Man atrodė, kad dar niekada nelaikiau rankoje tokio delno. Tik su pastangomis atplėšiau savo akis nuo deginančių Ali Mahometo akių ir pažvelgiau į jo rankas: jos buvo baltos ir švelnios, lyg jų nebūtų pajėgęs paliesti įdegimas, ilgi ploni pirštai baigėsi apvaliais, iškiliais, rausvais nagais; visa ranka, siaura ir subtili, artistišškai žavi, bylojo apie didžiulę fizinę jėgą, o geležinės valios žiezirbas svaidančios akys derėjo prie šių rankų. Buvo galima lengvai įsivaizduoti, kad bet kuriuo momentu – pakanka Ali Mahometui nusiimti baltą rūbą, paimiti į rankas kardą, – ir išvysi priešus triuškinantį karį.

Pamiršau, ir kur esame, ir kodėl stovime vidury gatvės, negaliu pasakyti, net kiek Ali laikė mano ranką, – aš tarsi stovėdamas užsnūdau.

– Na, einame namo, Liovuška. Kodėl nedėkoji Ali Mahometui už pakvietimą? – išgirdau brolio balsą.

Ir vėl nesupratau, apie kokią pakvietimą kalba brolis, tik pralemenau nesuprantamą žodį atsisveikindamas su man besišypsančiu aukštu ir lieкну Ali. Brolis paėmė mane už parankės, ir nejausdamas kojų nuėjau su juo. Baukščiai pažvelgęs į jo veidą, vėl išvydau brangų, artimą ir nuo vaikystės gerai pažįstamą brolių Nikolajų, o ne tą svetimą žmogų, kurį stebėjau po medžiu ir kuris taip stipriai mane paveikė. Vaikystės įprotis brolyje rasti atramą, pagalbą ir užtarimą, atėjęs dar iš tų dienų, kai jis mane augino, įprotis kreiptis į brolių-tėvą su visais skundais, nuoskaudomis ir nesusipratimais, išniro iš pačių mano širdies gelmių, ir aš gailiu balsu pratariau:

– Kaip noriu miego, kaip pavargau – lyg būčiau nuėjęs dvidešimt varstų.

– Labai gerai. Dabar papietausime, ir galėsi porą valandų numigti. Po to eisime į svečius pas Ali Mahometą. Jis čia beveik vienintelis gyvena europietišškai. Jo namai labai skoningai apstatyti, tikrai elegantiškas Azijos ir Europos mišinys. Moterys jo šeimoje išsilavinusios ir namie vaikšto be parandžų, tai tikra revoliucija šiuose kraštuose. Daug kartų įvairiomis represijomis grasino jam mulos ir kiti aukštas pareigas užimantys religiniai fanatikai už tokį vietinių papročių pažeidimą, bet jis ir toliau kovoja su moterų ir visos tautos pavergimu. Jo tarnai visi raštingi, kasdien turi savo poilsio valandas, o tai taip pat revoliucija. Man teko girdėti, kad prieš jį ruošiamas pogromas, – o tai šiuose laukiniuose kraštuose baisus dalykas.

Kalbėdamiesi parėjome namo, nusiprausėme kieme iš demblių ir brezento įrengtoje prausykloje ir sėdome pietauti. Geras, gaivinantis dušas ir skanūs pietūs grąžino man žvalumą. Brolis linksmi juokavo, apibarė mane už išsiblaškymą ir pasakojo įvairias komiškas scenas, kurios dažnai čia iškildavo tarp rusų kareivių ir vietinių musulmonų. Jis žavėjosi rusų kareivių sumanumu ir išradingumu. Retai kada vietinis gudrumas nugalėdavo rusišką nuovokumą, o rusų kareivį apgavęs Rytų pirklys brangiai už tai mokėdavo: bausmei kareiviai prigalvodavo tokių triukų, krėsdavo tokius pokštus, kad jų fantazijos galėjo pavydėti bet kuris režisierius.

Reikia pasakyti, kad nieko pikto kareiviai nepadarydavo, bet išjuoktas suktas pirklys dar ilgai nesiryždavo jų apgaudinėti.

Nepastebimai baigėme pietauti. Noras pamiegoti buvo dingęs, ir aš paprašiau brolių pasimatuoti mano pirktą chalata. Nusimetęs kitelį brolis apsisvilko chalata. Gilus violetinis atspalvis nuostabiai tiko prie jo šviesių plaukų ir įdegusio veido. Nenoromis gėrėjaisi juo, ir giliai viduje šmėstelėjo pavydi mintis, kad aš niekada nebūsiu toks gražuolis.

– Kaip tau pasisekė nupirkti šį chalata, – tarė brolis. – Tiesa, aš jų turiu daug, bet visus jau nors kartą buvau apsisvilkęs, o šis man ypač patinka, tokio dar nesu matęs. Būtinai užsisivilksiu šį vakarą, kai eisime pas kaimyną į svečius. Klausyk, einame į mano tualetu kambarį, kaip iškilmingai mano rūbinę vadina pasiuntinys, ir parinksime tau chalata.

– Kaip? – sušukau nustebeds. – Argi mes ten eisime kaip į maskaradą?

– Kodėl kaip į maskaradą? Mes tiesiog apsirengsime taip, kaip visi, kad niekam nekristume į akis. Šiandien pas Ali bus ne tik jo draugai, bet ir nemažai priešų. Neerzinkime jų europietiškais rūbais.

Kai brolis rūbinėje atidarė didžiąją spintą, pasirodė, kad joje buvo ne aštuoni, bet apie dvidešimt įvairiausių chalataų iš skirtingų medžiagų. Net šuktelėjau iš nuostabos.

– Tave stebina toks chalataų kiekis? Bet juk čia priimta nešioti po septynis chalatus, pradedant kartūniniu ir baigiant šilkininiu. Kas turtingesnis, nešioja tris keturis šilkinis, kas skurdžius, teisgali tik kartūninius, bet būtinai apselvka vieną ant kito kelis iš karto.

– Dieve mano, – nenustygau aš, – juk per tokį karštį apsisvilkęs kelis chalatus gali pasijusti kaip Vezuvijaus kraterį.

– Taip tik atrodo. Plona medžiaga nesunki, o apsisvilkus vieną ant kito nepraleidžia tiesioginių saulės spindulių ir ši nedegina kūno. Štai, pabandyk apsisvilkti šiuos du chalatus ir pamatysi, kokie jie lengvi ir net vėsinantys, – kalbėdamas brolis padavė man du baltus labai plono šilko chalatus. – Labai uoliai, pilnai laikytis papročių nesistengsime, bet po keturis chalatus apsisvilksime. Aš tavęs labai prašau, apsisvilks kol kas šiuos du baltus chalatus ir pavaikščiok su jais, priprask, o tai vakare su tavo išsiblaškymu atrodysi tikrai kaip maskarade ir abiem mums pridarysi gėdos, – tęsė šypsodamasis brolis matydamas, kad aš vis dar neryžtingai laiku chalatus rankose.

Neturėdamas jokio noro rengtis rytietiškai, tačiau nenorėdamas liūdinti mylimo brolio, greitai išsirengiau ir pradėjau tempti ant savęs chalatus.

– Betgi jie siauri! Kokie čia chalatai? Tai nevykusios pirštinės! – šaukiau pradėdamas irzti.

– Juos reikia užsisegti; čia – kabliukas, o čia – saga, – ramiai aiškino brolis ir lanksčiais pirštais pats lengvai užsegė chalatus. – Dabar, Liovuška, nurimk ir apsisvilks dar šį žalią. Jis laisvesnis ir jį taip pat reikia užsisegti. Čia yra ir kišenės. O ant viršaus apsisvilks štai šį platų pilką su raudonais apvadais, – ir vėl labai vikriai padėjo man apsirengti.

– Dabar kojas, – kalbėjo jis toliau. – Pas Ali būna tiek daug draugų, pripažįstančių pusiau azijietišką aprangą, kad mes galime eiti su savo batais, tik ant viršaus

reikės apsiauti odinius kaliošus, kurie paliekami prie durų. Kitaip tektų likti vieno-
mis kojiniėmis, nes nei į mečetę, nei į namus neinama su ta avalyne, kuria vaikstoma
gatvėje.

Išsirinkau kaliošus pagal savo koją. Pasirodė, kad brolis jų taip pat turėjo kelias
poras.

– Dabar eime į miegamąjį, ten išsirinksi čalmą.

– Kodėl čalmą? Į ką aš būsiu panašus? Aš ir taip nespinduliuoju grožiu! Pasigai-
lėk, Nikoluška, geriau eik vienas, – maldavau brolių.

Brolis kvatojosi ir linksmai kalbėjo:

– Juk tu nesiruoši pavergti nuostabiosios Ali dukterėčios širdies, o tavo draugės ar
draugai tavęs tokio nepamatys. Tai ko gi tau jaudintis, kad rytietiškas tualetas nepri-
duos grožio? Tarp kitko, – pridūrė jis pagalvojęs, – jeigu nori, aš galiu tave padaryti
visai neatpažįstamą. Priklijuosiu tau žilą barzdą ir būsi panašus į žymų pirklių.

– Dar gražiau! – sušukau kvatodamasis. – Jeigu taip, tai man teks prisiminti, kad
buvau neblogas aktorius mėgėjas.

– Jeigu šiandien sugebėsi suvaidinti šlubą senį, tai pamatysi daug įdomių ir ne
visai įprastų dalykų. Tik štai gaila, kad neturiu antros baltos čalmos tavo turbanui.

Tą pačią akimirką pasigirdo lengvas beldimas į duris. Brolis priėjo prie jų, ir aš
išgirdau jo maloniai nustebusį balsą:

– O, tai jūs, Machmedai! Užeikite, aš kaip tik užsiėmęs brolio apranga vakarui.
Noriu jį paversti senu žilabarzdžiu pirkliu.

– O aš atnešiau baltą čalmą ir brangakmenį. Dėdė prašo jūsų brolių priimti tai
kaip dovaną Nal pilnametystės proga, – ir jis padavė man ryšulį ir futliarą.

– O čia – jums nuo Nal, – ir jis padavė broliui du ryšulius ir du futliarus. – Ne-
pamirškite, kad jums reikia šlubuoti kaire koja ir dešine ranka stipriai remtis į lazda,
o jeigu norite iš tikrųjų būti panašus į seną pirklių, tai kuo dažniau kaire ranka glos-
tykite savo žilą barzdą. Aš kaip tik pažįstu tokį žymų pirklių, gyvenantį B., – aiškino
man jaunasis Ali.

Jis šypsojosi, ryškios lūpos atidengė nuostabius dantis, o pora violetinių akių ne
pagal metus rimtai žvelgė į mane. Linktelėjęs mums galva ir Rytų papročiu ranka
palietęs kaktą bei širdį, jis išėjo taip pat tyliai, kaip ir buvo atėjęs.

Išvyniojau savo ryšulį, ir iš jo iškrito ploniausios baltos medžiagos atraiža. Mano
smalsumas buvo toks didelis, kad net nepakėlęs nuo grindų nukritusio šilko atida-
riau futliarą ir iš nustebimo bei susižavėjimo nejučia šuktelėjau. Nuostabaus darbo
segė su iškiliu, stambiu rubinu ir keletu briliantų, kuriuos buvo apsivijusi perlais
puošta tamsaus aukso gyvatė, taip švytėjo apytamsiame kambaryje, kad negalėjau
atitraukti nuo jos akių. Brolis pakėlė nukritusį šilką ir kartu su manimi apžiūrinė-
damas segę paaiškino:

– Vyresnysis Ali dukterėčios vardu siunčia tau baltą čalmą, jėgos simbolį, ir rau-
doną rubiną, meilės simbolį. Taip jis parodo, kad priima tave į savo draugų tarpą.

– O ką jis siunčia tau? – pasidomėjau.

Brolis išvyniojo didesnįjį ryšulį. Jame buvo plonutėlis baltas chalatas iš niekada
man dar nematytos medžiagos, panašios į baltą zamšą ir ne storesnės už popirosinį
popierių. Prie jo buvo pridėtas raštelis arabų kalba, kurį brolis neskaitęs paslėpė

kišenėje. Antrame ryšulyje buvo tokia pati kaip mano čalma, tik ant priekinio galo per visą jos plotį – o ji buvo nepaprastai plati – melsvu šilku arabiškomis raidėmis buvo išaustas užrašas, kažkokia frazė. Nekreipiau dėmesio nei į raštelį, nei į arabišką frazę, kuo greičiau norėjau pamatyti, kas slypėjo brolio futliare. „Jeigu man siunčia meilės ir jėgos pasveikinimą, tai ką jis siunčia Nikoluškai?“ – pagalvojau. Pagaliau brolis atsargiai suvyniojo čalmą, paslėpė ją rašomojo stalo stalčiuje ir atidarė didesnįjį futliarą. Jame sužėrėjo stambūs trikampiai išdėstyti briliantai, o jų viduryje melsvai žalia šviesa švytėjo ovalus, iškylus smaragdus. Mažajame futliare gulėjo žiedas su tokiau pat smaragdu platininiame apside.

– Čia tai bent Nal pilnametystė! – beveik šaukiau. – Jeigu Ali visiems savo draugams šios dienos proga siuntinėja tokias dovanas, tai jam tikriausiai atsieis pusę to vynuogyno, kurį man taip gyre pirklys už savo prekystalio. O kam iš viso vyrams tos segės? Tai nuostabūs papuošalai moterims, bet juk Ali žino, kad mes nevedę?

– Šias seges mes įsisegsime į čalmas virš kaktos. Didžiulė garbė gauti tokią dovaną ir toli gražu ne visiems Rytuose ji suteikiama, – atsakė brolis. – Ali čia gyvena dešimt metų, pats jis kilęs kažkur iš Himalajų gilumos, ir jo namuose gerbiami visi rytietiški vaišingumo ir pagarbos draugystei papročiai.

Laikas pralėkė nepastebimai. Sutemos jau tirštėjo, ir taip staiga čia stojanti naktis jau greitai turėjo viską užlieti tamsa.

– Metas pradėti tavo grimuoti, kitaip galime pavėluoti ir pasirodyti nemandagūs.

Sulig tais žodžiais brolis ištraukė vieną rašomojo stalo stalčių ir... aš dar kartą apstulbau.

– Tai bent! Kodėl man nė viename laiške neminėjai, kad vaidini mėgėjiškuose spektakliuose?

Visas stalčius buvo pilnas pridėtas įvairiausio grimo, barzdų, ūsų ir net perukų.

– Neįmanoma visko aprašyti, o dar mažiau galima suspėti išpasakoti per keletą dienų, – šyptelėjo atsakydamas brolis.

Jis pasodino mane ant kėdės ir kaip prityręs grimuotojas vikriai priklijavo barzdą ir ūsus, prieš tai visą veidą suvilgęs bespalviu, labai maloniai kvepiančiu skysčiu, atgaivinusiu nuo nepaprastai karštos saulės degusią odą. Rudu pieštuku pavidžiojo po akimis, kelis lengvus brūkšnius brūkštelėjo per barzdą neuždengtus skruostus, perlamutriniu skysčiu pervedė per mano tankius juodus antakius, kažkokiu kremu sutepė lūpas ir tarė:

– Dar šiek tiek palyginsiu tavo garbanas, kad juodi plaukai neišlįstų iš po čalmos. Persėsk čia, – ir pasodino mane ant taburetės.

Prisipažinsiu, man buvo gaila tų garbanotų plaukų, kuriais, mano supratimu, ir tegalėjau puikuotis, bet karštyje taip gera vaikščioti trumpai kirpta galva, kad pats pasiprašiau kirpti trumpai, mašinėle. Greitai galva buvo apkirpta ir jau norėjau stotis nuo taburetės.

– Ne, ne, sėdėk, Liovuška. Tuoj tavo galvą apsuksiu čalma, o tai padaryti galiu tik ant taburetės.

Likau sėdėti. Brolis išvyniojo čalmą, kuri pasirodė kur kas ilgesnė, negu galėjau įsivaizduoti, negailestingai pradėjo sukti ją į žiužį ir gana greitai, vikriai, stipriai, bet be menkiausio kur nors veržimo, apvyniojo visą mano galvą.

Skaitykite likusius
1262 iš **1280** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Pirmą kartą lietuviškai visas knygos „Du gyvenimai“ tekstas vienoje knygoje. Papildytas ketvirtąja knygos dalimi, K. Antarovos biografija ir asmeniniais užrašais.

Nepaprasto likimo rusų rašytojos, operos dainininkės ir legendinio režisieriaus Konstantino Stanislavskio mokinės **Konkordijos Antarovos (1886–1959)** įspūdingos apimties romanas „Du gyvenimai“ – knyga, kuri dešimtmečius buvo slapta perrašinėjama ir dalijama iš rankų į rankas kaip didžiausias turtas. Tai knyga, kuri gydo sielą, pabudina iš dvasios letargo ir atgaivina kūną. Pasakojama, jog pokario metais kai kurie iškilūs Rusijos medikai savo pacientams šią knygą skirdavo kaip papildomą gydymo terapijos priemonę. Iš tiesų, ją perskaitęs tiesiog negali ir neturi teisės gyventi taip pat. Praėjus daugiau nei pusšimčiui metų nuo sukūrimo, „Du gyvenimai“ šiandien skamba netgi aktualiau nei tada: kai sunku rasti Kelią, ji gali tapti Vedliu.

Kelionės ir papročiai, nuostabūs žmonės, dvasinis vystymasis, gėris ir blogis, erdvė ir laikas, gyvenimas ir mirtis, muzikos ir žodžio magija – visa tai įtraukia į užburiantį pasakojimą, perteikiamą Liovuškos, grafo T., lūpomis. Per rekordiškai trumpą laiką gimusio ir pradžioje tik artimiausiems žmonėms, o ne spaudai skirto kūrinio atsiradimas liks paslaptis. Dalis pasekėjų net daro prielaidą, jog Konkordija buvusi tik mediumė tobulėti nesiliovusiai, amžinai grožio siekusiai didžiojo rusų rašytojo Levo Tolstojaus sielai. Iš tiesų, „Du gyvenimai“ galėtų būti jo palikimas, nes pats yra sakęs: „Kas regi gyvenimą tobulėjime, negali tikėti tuo, kad tobulėjimas nutrūksta su mirtimi. Tai, kas tobulėja, tik keičia formą.“

Kiekviena nupirkta
knyga = pasodintas medis

www.obuolys.lt

Slaptas klubas

ISBN 978-609-484-810-0

Gražinė literatūra > Romanas

Viršelio detalės: A. Štikonis

SKAITANTIS ŽMOGUS YRA GRAŽUS